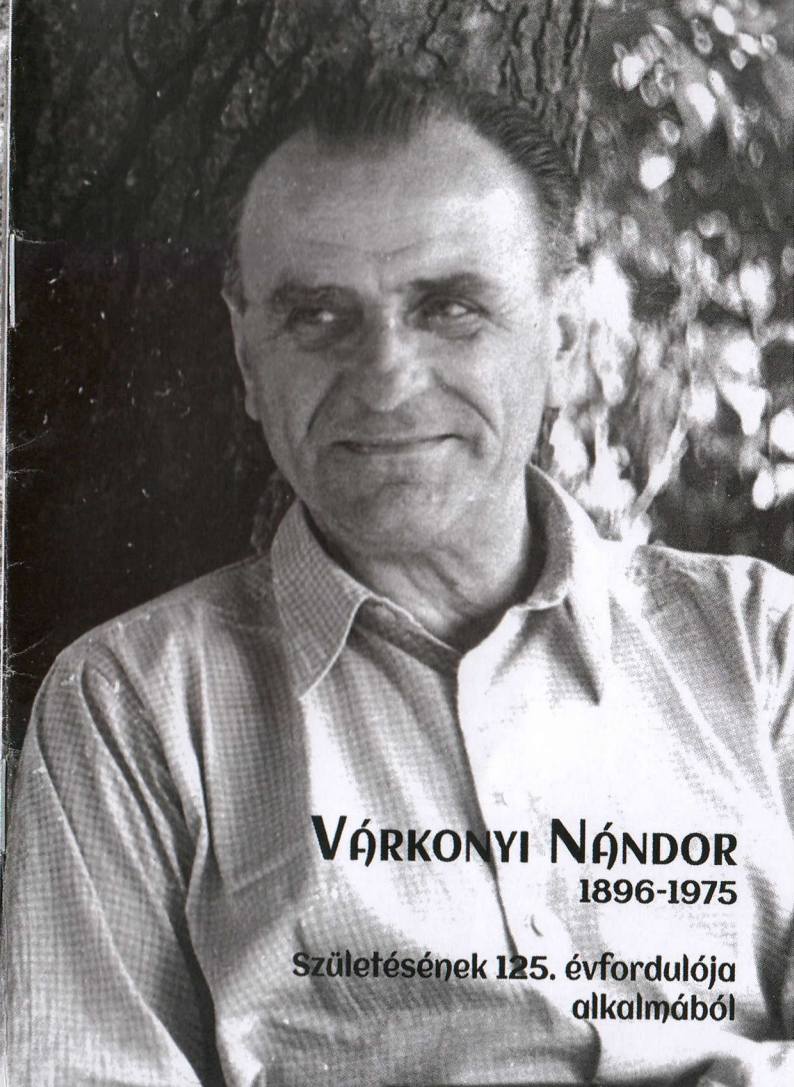

Pécs
2021

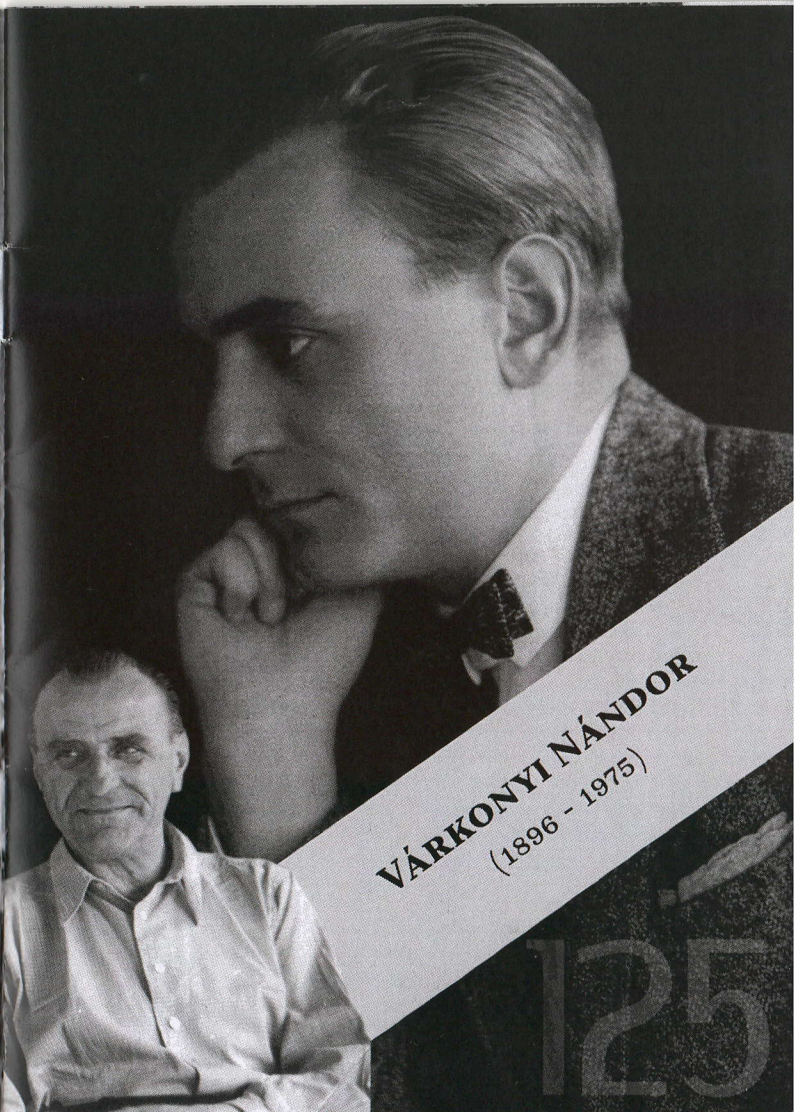

VÁRKONYI NÁNDOR
1896-1975

Születésének 125. évfordulója
alkalmából

Kürt utcai dolgozószobá (1950-es évek)

VÁRKONYI NÁNDOR
(1896 - 1975)

125

Röviden szeretnénk Önökkel megismertetni Várkonyi Nándor szellemi örökségét. Ki volt ő valójában?

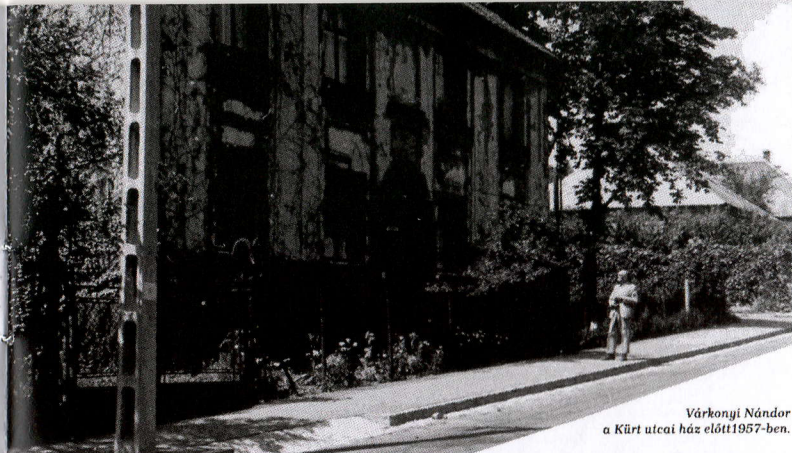
Könyvtáros, szerkesztő, író, irodalom-szervező, irodalom- és kultúrtörténész (tudósnek nem tartotta magát). Az esztétörténész elnevezés áll legközelebb ahhoz az életműhöz, amiben igazán otthonosan mozgott. Szellemi polihisztor volt. Nevét az 1928-ban megjelent *A modern magyar irodalom* című műve – majd ennek folytatásaként, 1942-ben *Az újabb magyar irodalom* – tette országosan ismertté. Saját maga által is élete fő művének tartotta az elsüllyedt kultúrákkal foglalkozó munkáit, melynek első része a *Szíriat oszlopai*, majd *Az elveszett Paradicsom, Varázstudomány I.-II. és Az ötödik ember I.-II.-III.*, melyeken haláláig dolgozott és amiket utána a Széphalom Könyvműhely életműkiadásában megjelentetett.

1924-1956-ig – nyugdíjba vonulásáig – a Pécsi Egyetemi Könyvtárban dolgozott, 1945-ig a pécsi egyetem magántanára volt. A Janus Pannonius Irodalmi Társaságnak 1931-ben alapító tagja, 1941-től alelnöke; a Batsányi János Irodalmi Társaságnak 1945-1948 között elnöke. Tagja volt a Szent István Akadémiának, a Dunántúli Írók Munkaközösségének, a Magyar Irodalomtörténeti Társaságnak, a Magyar Írók Szövetségének, a PEN Clubnak. A *Sorsunk* c. első országos jelentőségű pécsi közművelődési és szépirodalmi folyóiratot indulásától megszüntetéséig (1941-1948) szerkesztette. Irodalom-szervezőként és főszerkesztőként sokat tett azért, hogy Pécs a magyar szellemi élet dunántúli központjává váljék. Írt verseket, elbeszéléseket, fiatal korában műfordítással is foglalkozott. Munkásságát irodalom-, művelődés- és kultúrtörténeti esszéi egészítik ki.

Számos egyéb írásait, cikkeit és tanulmányait kötetekbe gyűjtve a mai napig Mezey Katalin gondozza, és a Széphalom Könyvműhely kiadásában jelennek meg.

Várkonyi Nándor élete és munkássága nyomon követhető a róla készült www.varkonyinandor.hu honlapon is.

Várkonyi Nándor

Várkonyi Nándor
a Kúrt utcai ház előtt 1957-ben.

Várkonyi 1924-ben kezdett el dolgozni a Pécsi Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetem Könyvtárában, mely később a Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtára nevet viselte. 1931-ben kapott hivatali támogatásnak köszönhetően bérelte ki az akkor még 1. házszaot viselő Kúrt utcai épület egyik földszinti lakását, melyben családjával lakott 1932-től 1943-ig. Majd 1944-től 1955-ig az Egyetem kertészi szolgálati házában éltek, a szomszédos Homok utca 2. szám alatt. Innen 1956-ban visszaköltöztek a Kúrt utcai házba, mely ekkor már az 5-ös számat kapta. A kaputól jobbra látható, emeleti lakásban laktak 1970-ig. Ekkor születtek főbb kultúrtörténeti munkái.

A Pécsi Magyar Királyi
Erzsébet Tudomány-
egyetem Könyvtára
1920-ban.

Egyben értesíttem a T. Tanácsot, hogy dr. Várkonyi Nándor
könyvtárát természetben lakását, amely két szobából és mellékhely-
iségekből áll, dr. Várkonyi Nándor fizetéstelen gyakornoknak engedem át
oly feltétellel mellett, hogy ezen lakásért lakbérnyagjelenkét előlegesen

Gyermekeivel 1934-ben.

Együtt a Kürt utcai ház kertjében 1940-ben.

A ház falának támaszkodva.
Ágnes és Péter 1935-ben.

V. N. együtt gyermekeivel a kertben, 1940-ben.

É képekkel felvillantunk pár pillanatot Várkonyi Nándor Kürt utcai lakásában töltött éveinek mindennapjaiból. Itt élt feleségével, Erzsébet asszonnyal. Gyermekeivel, Évával és Péterrel. Unokái, Ágnes és Katalin is rendszeresen voltak lakói e háznak. Itt látogatták barátai, író- és költőtársai, szerkesztők, stb...

A lakás nappalijában. Balról jobbra: Várkonyi Péter, Várkonyi Nándor, Kende Kata, Juliska néni (nagynéni), Erzsébet asszony, Kende Ágnes és Várkonyi Éva. A falon Várkonyi Hildebrand Dezső portréja látható.
(Fotó: Harcos Ottó ~ 1957.)

Várkonyi a dolgozószoba olvasó sarkában, az 1960-as években.

Várkonyi Nándor

Ugyanott 1963-ban: Galsai Pongrácz, Rajnai László és Várkonyi Nándor

Várkonyi Éva és Várkonyi Péter (V. N. gyermekei) a Kürt utcai dolgozószobában.

"Ápámhoz délutánonként jöttek az írók. Voltak akik csak esetenként, mások gyakrabban. Akik hosszú ideig csaknem minden héten ott voltak: Rajnai László és Bécsy Tamás. Ritkábban jött Galsai Pongrác. Sokszor voltam tanúja ezeknek a beszélgetéseknek. A róluk alkotott kép és benyomásaim máig élnek bennem: Galsai Pongrác csapongó, eleven fantáziája, humora, Rajnai László széles távlatokat átfogó eredeti gondolatai. ... Az írók, a művészek, ha nem is titokban, de minden feltűnő nyilvánosságot kerülve találkoztak egymással. Ilyen helyek voltak például Rajnai László antikváriuma, nővérem és a mi lakásunk." (Részlet Várkonyi Péter: "Várkonyi Nándor öröksége" c. könyvéből.)

V. N. Bécsy Tamással
a Kürt utcai ház kert-
jében, az 1960-as
években.

Galsai Pongrác, V. N., Harcos Ottó és Rajnai László 1963-ban,
a lakás nappalijában. (Fotók: Harcos Ottó)

"Nem tudja, mi vetett ide, de zavara elvész a házigazda s irodalombarát köteles örömében. Amilyen kopott, elvarázsolt a ház, olyan csinos, rendben tartott a két emeleti szoba, melybe bevezetnek. Ízléses, régi bútorok, könyvtárosi rendben tartott könyvespolcok. Egy tudós és esztéta otthona, családja; mert mint kísérműtől az utolsó percben megtudtam, Várkonyi Nándornak (akit én, ki tudja, miért, agglegénynek képzeltem) kedves családja is van; az ősz haj alatt finom, leányos arc, tökéletes modor: a nagymama feleség; a beszélgetést hallgató két kislány, az egyik már gimnazista: az unokák; társalgás közben a Fehérvárt élő orvos fiú, a pszichiáter is szóba kerül, s távozásunk előtt a kislányok anyja toppan be." (Részlet Németh László: "Látogatás Várkonyi Nándornál 1966-ban" c. írásából.)

Németh László és V. N. 1966-ban.

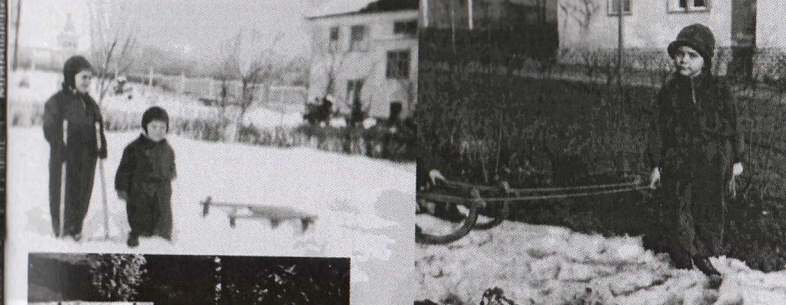
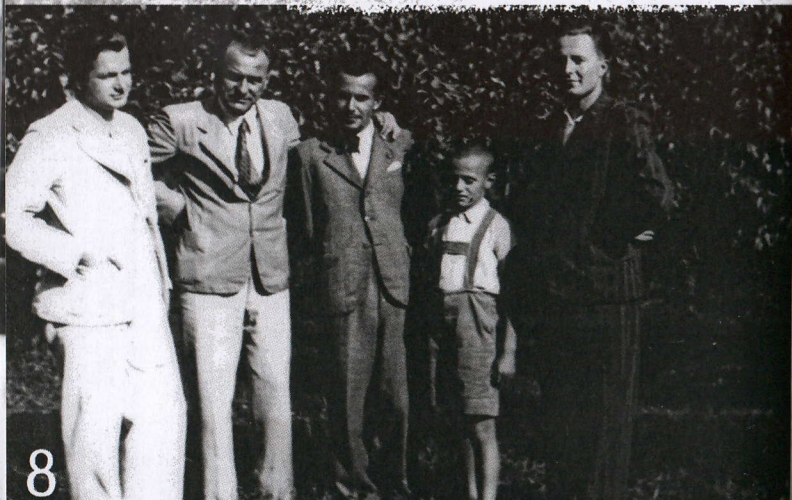
A Kürt utcai ház kertje 1940-ben. A képen V. Éva, V. Péter, Erzsébet asszony és V. N.

Fent: a ház háta mögötti kert sővénye előtt 1940-ben.
Veres Péter, V. Éva, V. N., Kodolányi János és V.-né Erzsébet.

Lent: ugyanott 1942-ben.
Harcos Ottó, V. N., Csorba Győző, V. Péter és Tűz Tamás.

Itt jól látszik a ház hátsó, udvar felőli bejárata.
A fotó kb. 1934-ben készült és V. Éva látható rajta.

A még ma is álló nagykapu az udvar felől.
A képen Kende Ágnes, V. Péter és Kende Kata.
(1968)

A ház utca felőli oldala,
az akkor még új kertéssel és kapuval. (1934/35.)

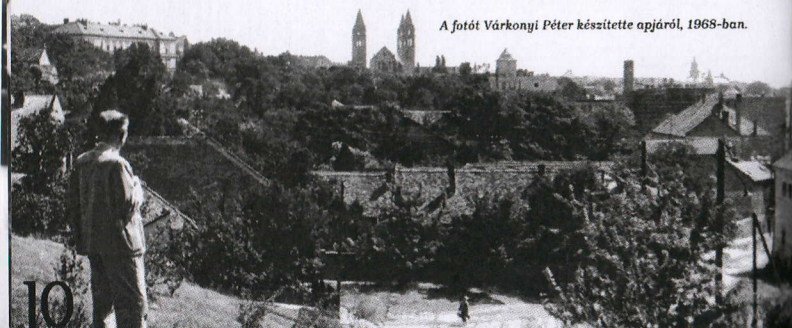

Ez az utolsó képek egyike, mely a Kürt utcai ház bejáratát előtt készült 1968-ban.

Balról jobbra: Erzsébet asszony, Károlyi Amy, Weöres Sándor, V. N., Kende Ágnes és Kende Kata. (Fotó: Bogdán Eszter)

A család 1969-ben arra kényszerült, hogy otthonukat elcseréljék egy komfortosabb lakásra, ahol nem kell vödörben a pincéből az emeletre cipelni a fűtésre szánt szenet és fát. Találtak egy – a kor modern követelményeihez igazodó – távfűtéses, összkomfortos lakást az Uránváros végén, ahol kényelmes, fizikai munkát nem igénylő körülmények között dolgozhatott az akkor már sűrűn gyengélkedő Várkonyi Nándor. Ezzel a Kürt utcai korszak lezárult.

Az örökre alkotó, dolgozó, kutató és író ember, a férj, az apa és nagypa 1975. tavaszán a Pollack Mihály utcai otthonából indult utolsó útjára, hogy megpihenjen Szíriát oszlopainak tövében.

A fotót Várkonyi Péter készítette apjáról, 1968-ban.

Várkonyi Nándor örökösei a Csorba Győző Könyvtár együttműködésével 2012. májusában megnyitották a **Várkonyi Nándor Emlékszobát**. A helyiséget a Könyvtár biztosította a Király utcai Belvárosi Fiókkönyvtár szomszédságában. A volt Hamerli ház nagy, fastukkos ebédlőjének előteréből nyíló szobák egyikében van berendezve eredeti hűséggel, ahogyan Várkonyi Nándor dolgozott mindennapjaiban. A kiállítandó dokumentumokat és berendezési tárgyakat az örökösök biztosították (dr. Várkonyi Péter – V. N. fia, Kende Ágnes és Kende Kata – V. N. unokái).

A szobát eredeti hűséggel Kende Ágnes rendezte be.

EBBEN A HÁZBAN ÉLT ÉS ALKOTOTT

1932 - 1970 KÖZÖTT

VÁRKONYI NÁNDOR

(1896 - 1975)

ÍRÓ, IRODALOMSZERVEZŐ, ESZMETÖRTÉNÉSZ,
A „SZIRIAT OSZLOPA”

A füzetecske Várkonyi Nándor unokáinak
kiadásában jelent meg 2021. május 19-ére.
Az alkalom Várkonyi Nándor születésének
125. évfordulójára elkészült emléktábla
ünnepélyes avatása a Kürt utca 5. számú házon.

Ezzel a kiadvánnyal szeretnénk kedveskedni
a ház jelenlegi lakóinak és az íróra emlékezőknek:

KENDE ÁGNES
KENDE KATA
VÁRKONYI ANDRÁS

Összeállította és szerkesztette:
KENDE KATA
www.varkonyinandor.hu

PÉCS
2021

Élt a házban 1932-1970 között
VÁRKONYI NÁNDOR
(1896 - 1975)
író, irodalomszervező, eszmetörténész,
„Sziriat oszlopa”